

Uuden perinteen avaus: Näkökohtia talouspolitiikan arviointineuvoston raportista

Jukka Pekkarinen

Valtiovarainministeriö on toteuttanut viime vuosina useita talouspolitiikkaa koskevan ulkopuolisen asiantuntija-arvioinnin lisäämiseen tähtääviä uudistuksia. Yhtenä virittäjänä tässä on ollut EU:ssa tapahtuvan talouspoliittisen koordinaation tiivistyminen. Tähän liittyen Suomessa pantiin vuonna 2013 hyväksytyllä ns. fipo-lailla toimeen EU:n jäsenvaltioiden välisen sopimuksen velvoitteet. Valtiontalouden tarkastusvirasto sai sopimuksen edellyttämän ”kansallisen vahtikoiran” tehtävän valvoa hallituksen toimien riittävyttä asettamansa finanssipolitiikan keskipitkän ajan tasapainotavoitteen saavuttamiseksi.

Valtiovarainministeriön aloitteisiin kuuluu myös talouspolitiikan arviointineuvoston perustaminen tammikuussa 2014 hyväksytyllä asetuksella. Tätä hanketta edisti aktiivisesti tuolloinen valtiovarainministeri Jutta Urpilainen. Hänen ministerikaudellaan oli jo aiemmin vilkastunut arviointineuvoston edeltäjän, valtiovarainministeriön epävirallisen tieteellisen

neuvottelukunnan, työskentely. Tämä loi osaltaan pohjaa arviointineuvoston perustamiselle.

Korkeakoulujen taloustieteellisten yksiköiden ja Suomen Akatemian ehdotusten pohjalta nimetty ensimmäinen arviointineuvosto sai jäsenikseen korkeatasoiset ja motivoituneet asiantuntijat. He edustavat erilaisia, toisiaan täydentäviä näkökulmia. Jäsenillä on ollut valmius omakohtaiseen panostukseen. Tämä onkin ollut välttämätöntä, sillä neuvoston työ jouduttiin käynnistämään pienin resurssein. Sen hallinnollinen tuki toimii VATT:in yhteydessä. Neuvosto on lisäksi saanut 100 000 euron tutkimusrahan sektoritutkimusuudistuksen yhteydessä valtioneuvostoin päätöksentekoa tukevia tutkimushankkeita varten osoitetuista määrärahoista. Neuvosto onkin jo toteuttanut kolme tutkimushanketta. Sen perustamisen yksi oheistavoite, talouspolitiikkaa koskevan tutkimuksen edistäminen, on siten tullut alusta lähtien huomioon otetuksi.

VTJ Jukka Pekkarinen (jukka.pekkariinen@vm.fi) on Professor of Practice Jyväskylän yliopiston kauppar korkeakoulussa. Hän toimii elokuuhun 2015 asti talouspolitiikan koordinaattorina valtiovarainministeriössä. Olen saanut apua Mauri Kotamäeltä ja Tuomo Mäeltä, joita kiitän.

Arviointineuvosto julkaisi ensimmäisen vuosiraporttinsa tammikuun puolivälissä (Talouspolitiikan arviointineuvosto 2015). Talouden näkymiä ja ennustetoimintaa koskevien lyhyiden huomioiden ohella se sisältää yleisarvion finanssipolitiikan virityksestä. Tämän ohella raportissa nostetaan Kataisen ja Stubbin hallitusten työllistämällä olleesta rakennepoliittisesta ohjelmasta yksityiskohtaisemmin esiin kolme kysymystä, joita kutakin on yksityiskohtaisemmin käsitelty em. taustatutkimuksissa. Näitä ovat eläkeuudistus (Lassila ym. 2015), kuntatalouden ohjaus (Moisio 2015) sekä kolmas, verotusta ja työn tarjontaa käsittelevä tutkimus, joka tulee julki myöhemmin tänä vuonna.

Esitän seuraavaksi valikoiden muutamia arviointineuvoston raporttia koskevia näkökohtia. Nämä koskevat finanssipolitiikan kehikkoa ja tavoitteenasettelua, kuntatalouden ohjausta ja eläkeuudistusta. Joudun keskittymään seikkoihin, joiden osalta pidän tarpeellisenä esittää selvennyksiä tai korjata joitakin väärinkäsityksiäkin. Kommenttini ovat siten valikoivia ja kriittisiin huomioihin painottuvia. Todettakoon myös, että ne ovat omiani eivätkä välttämättä edusta valtiovarainministeriön kantaa.

1. Finanssipolitiikan kehikko ja sen toteuttaminen

Arviointineuvoston raportti tarjoaa yleistajuisen kuvauksen ja samalla perussävyltään myönteisen arvion Suomessa viimeisen runsaan kymmenen vuoden aikana asteittain kehitetystä finanssipolitiikan kehikosta. Ratkaisevaa tehostumista tässä merkitsivät vuoden 2003 hallitusohjelman myötä käyttöön otetut, myös lisäbudjetit sitovat ja koko vaalikautta koskevat

valtiontalouden hallinnonalakohtaiset menokehykset.

Kehysmenettelyyn on myöhempien hallitusohjelmien yhteydessä tehty täsmennyksiä. Tällä vuosikymmenellä on asteittain siirrytty kohti järjestelmää, jossa koko julkisen talouden tasapainotavoitteesta on tullut finanssipolitiikan keskipitkän ajan perustavoite. Tätä ohjaavaksi pitkän ajan tavoitteeksi on puolestaan nousut julkisen talouden kestävyuden palauttaminen. Tämä kehityskulku on saanut finanssipolitiikan kehikon osalta säädöspohjaisen vahvistuksensa em. fipo-laissa sekä myöhemmin vahvistetussa, julkisen talouden suunnitelmaa koskevassa asetuksessa.

Julkista taloutta on samalla alettu käsitellä aiempaa selvemmin yhtenä kokonaisuutena. Tämän kolmelle eri alasektorin – valtion, paikallishallinnon ja sosiaaliturvarahastojen – nettolainanotolle asetetaan uuden hallituskauden myötä omat tavoitteensa, jotka ovat yhteensopivia koko julkisen talouden keskipitkän ajan rahoitusasematavoitteen kanssa. Tämä menettely estää valtiontalouden tasapaino-ongelmien hoitoa kuntatalouden kustannuksella. Valtiontalouden menokehyksistä on vuorostaan tullut keskipitkän ajan rahoitusasematavoitteesta johdettu operatiivinen välitavoite.

Edellä esitetty kehityskulku on esitetty arviointiraportissa hyvin. Joitakin täydennystarpeita ja kysymyksiä raportin analyysi kuitenkin herättää.

Raportissa todetaan, että valtiontalouden kehyspäätyöstä on tullut käytännössä tiukin finanssipoliittinen sääntömme (s. 8). Näin on asian laita todella ollutkin operatiivisen tavoitteenasettelun osalta. Mutta kuten raportissa toisaalla (s. 43) todetaan, kuluneella vaalikaudella menokehyksiä on ensimmäisen kerran sopeutettu vaalikauden aikana alaspäin. Tämä

taas on ollut seurausta siitä, että Kataisen hallitus omaksui vaalikauden perustavoitteekseen valtionvelan BKT-osuuden kääntämisen vaalikauden loppuun mennessä alenevaksi. Kun tämä tavoite ei ole ollut toteutumassa, hallitus on joutunut tekemään tiukennuksia operatiivisen tavoitteensa, menokehysten, suhteen.

Toinen, edelliseen liittyvä kommentti koskee arviointineuvoston suositusta rakenteellisen alijäämän jakamisesta julkisen talouden eri alalohkojen kesken (s. 8). Näin on itse asiassa jo pitkälti tapahtunutkin, julkisen talouden suunnitelmaa koskevan asetuksen myötä vieläpä säädöstasoisesti. Keskipitkän ajan tavoite, ja samalla sen sektorikohtainen hajotelma, koskee nimittäin rakenteellista jäämää.

Kolmas kommentti on aiheellinen finanssipolitiikan virityksen osalta. Jaksossa 2.3 arviointineuvosto kokoaa yhteen valtiovarainministeriön toimittamat tiedot hallituksen päätyväällä vaalikaudella päättämistä sopeutustoimista. Näiden lukujen mukaan vaalikauden sopeutustoimet vahvistavat julkista taloutta kumulatiivisesti lähes 6 mrd. euroa vuoden 2015 tasolla. Pelkästään vuoteen 2014 verrattuna sopeutus kohoa 2½ mrd. euroon. Neuvosto pitää tänä vuonna toteutettavaa finanssipolitiikan kiristystä tällä perusteella huomattavan suurena.

Raportti toteaa myös toisen tavan arvioida finanssipolitiikan kiristystä. Tämä perustuu suhdannevaihteluiden vaikutuksesta ja kerta-luonteisista eristä puhdistetun julkisen talouden rakenteellisen jäämän muutokseen. Tämän vaihtoehtoisen finanssipolitiikan kiristymistä mittaavan indikaattorin kasvu jää vuosina 2014–2015 0,1 prosenttiin BKT:sta. Rakenteellisen jäämän vähäinen muutos kielii siis vain hyvin lievästä finanssipolitiikan otteen tiukkenemisestä tänä vuonna. Tuotantokuilun, eli resurssien täyskäyttöisyyttä vastaavan ja toteu-

tuneen BKT:n erotuksen, arvioidaan samanlaisesti supistuvan BKT:hen suhteutettuna 2,7 prosentista 1,9 prosenttiin. Talous olisi siis tänä vuonna lievästi elpymässä. Näiden lukujen valossa perusteet finanssipolitiikan kiristämisen kritiikille eivät näyttäisi vahvoilta.

Olisi toivonut, että neuvosto olisi pysähtynyt pohtimaan lähemmin näiden kahden, toisaalta *bottom up*-, toisaalta *top down*-mittaustavan, välistä eroa finanssipolitiikan virityksen indikaattorina. Ero kyllä todetaan raportissa, mutta vain ohimennen (s. 39). Samalla tulee eron keskeisenä selityksenä mainituksi, että ikäsidonnaisten menojen kasvu merkitsee rakenteellisen rahoitusjäämän heikkenemistä, eli *top down* -mittaustavan mukaan finanssipolitiikan kevenemistä. Päätösperäisten toimien *bottom up*-laskennassa näin ei taas käy, kun ikäsidonnaisten menojen kasvu toteutuu muuttumattomin menoperustein. Koska hoito-, hoiva- ja eläkemenojen kasvussa on kuitenkin kysymys rakenteellisesta, julkisen talouden kestävyttä pysyvästi heikentävästä muutoksesta, ei sitä voida rinnastaa suhdanneautomaatiikkaan, jonka erottamisesta finanssipolitiikan virityksen arvioinnissa taas on pohjimmiltaan kysymys.

Neuvosto pitää rakenteellisen jäämän perusteella tapahtuvaa finanssipolitiikan arviointia sinänsä tärkeänä. Se suositteleekin rakenteellisen jäämän laajempaa käsittelyä valtiovarainministeriön taloudellisissa katsauksissa, samoin sen arviointimenettelyn tarkempaa dokumentointia ja vaihtoehtoisten mittaustapojen esille nostamista (s. 66). Raportissa niin ikään todetaan rakenteellisen jäämän pohjana olevan, potentiaalisen tuotannon mittaamiseen liittyvät ongelmat.

Raportti ei erittele tarkemmin näitä finanssipolitiikan arvioinnin keskeisiä ongelmia. Tämä on valitettavaa, koska rakenteellisen jää-

män merkitys on EU:n finanssipoliittisessa säännöstössä entisestään korostunut. Samalla potentiaalisen tuotannon arviointi on juuri Suomen tapauksessa poikkeuksellisen vaikeaa taloutemme tilassa viimeisen kymmenen vuoden aikana tapahtuneiden jyrkkien käännteiden takia. Sopiikin toivoa, että neuvosto paneutuisi lähemmin näihin finanssipolitiikan virityksen arviointiin liittyviin kysymyksiin, joiden käsittelemisessä akateeminen ekspertti on vahvoilla.

2. Kuntatalous ja finanssipolitiikan kehikko

Arviointineuvosto kiinnittää suhteellisen paljon huomiota kuntatalouden asemaan finanssipolitiikan kehikossa. Tämä on perusteltua. Kohdistuuhan ikäsidonnaisten hoito- ja hoivamenojen kasvupaine juuri kuntatalouteen, jossa siihen, toisin kuin eläkejärjestelmässämme, ei ole varauduttu etukäteisrahastoinnilla.

Kuntatalouden ohjausjärjestelmään onkin meillä tehty hiljan uudistuksia, jotka alkavat vaikuttaa täydellä painollaan uuden hallituskauden myötä. Nämä on raportissa tuotu esiin ja niiden arviointi on siinä tasapuolista. Jokin kommentti on silti paikallaan.

Ensiksikin voi kysyä, saako uuteen ohjausjärjestelmään sisältyvä kuntatalouden rahoituskehys, jonka liitännäinen kuntatalouden menorajoite on, osakseen ansaitsemansa huomion. Rahoituskehyksessä kootaan yhteen kuntien lakisääteisiin tehtävien aiheuttamat menot ja niiden rahoitus paikallishallinnon nettolainanottotavoitteen kanssa johdonmukaisena suunnitelmana. Rahoituskehysten keskeinen osa on esimerkiksi raportin lyhyesti käsittelemä sotebudjettikehys.

Arviointiraportti peräänkuuluttaa paikallishallinnon keskipitkän ajan rahoitusasemata-

voitteen täsmentämistä (s. 93). Tätä ei kuitenkaan kuulu asettaa julkisen talouden suunnitelman rakennetta käsittelevissä valtiovarainministeriön virkamiesraporteissa. Rahoitusasemataavoitteen täsmennys on määrää tehdä poliittisella tasolla osana uuden hallituksen ohjelmaa, kuten julkisen talouden suunnitelmaa koskevassa asetuksessakin säädetään.

Virkamiestyönä tehdyissä analyyseissä on kyllä tehty selväksi, että julkisen talouden kestävyuden kannalta olisi perusteltua rajoittaa paikallishallinnon suhdannekorjattu nettolainanotto melko nopeasti, korkeintaan kahden vaalikauden kuluessa, lähelle nolaa. Tätä taustaa vasten on julkisen taloutemme kestävydestä muutoin huolissaan olevan arviointineuvoston kannanottona hämmentävää, että ”kuntatalouden kestävyuden kannalta ei ole keskeistä se, millä tavalla kunnat rahoittavat menonsa ja investointinsa, joten velanottoa ei tulisi kokonaan kieltää” (s. 94–95 ja 99). Mistään yhtä kuntaa koskevasta juridisesta kiellosta ei paikallishallinnon tasapainotavoitteessa olekaan kysymys. Mutta epäselväksi jää, haluaako arviointineuvosto kokonaan kiistää, että kuntatalouden velkakierre on ongelma ja sen pysäyttämisen tulisi olla rahoitusasemataavoitteen asettamisessa keskeinen kriteeri.

Samoin hämminkiä aiheuttavat arviointineuvoston kommentit, jotka koskevat uuteen kuntalakiin sisältyviä alijäämän kattamissäädöksiä. Syytä täsmentämättä arviointineuvosto epäilee, että kunnat, ja erityisesti kuntayhtymät, saattavat tulkita oman budjettirajoitteen väljentyneen uuden säätelyjärjestelmän myötä (s. 94–95). Tämä ei vaikuta uskottavalta, kun alijäämän kattamisvelvoitetta on uudessa kuntalaissa sentään merkittävästi kiristetty ja se on sitä paitsi nyt ulotettu koskemaan myös kuntayhtymiä. Lukijan hämminki vain kasvaa, kun

raportissa tämän jälkeen toisaalta arvelaan, että perusteltua ei olisikaan ottaa käyttöön yksittäistä kuntia koskevaa tiukempaa säätelyä (s. 95).

3. Eläkeuudistus

Kataisen hallituksen kesällä 2013 käynnistämästä ja Stubbin hallituksen jatkamasta rakennepoliittisesta ohjelmasta arviointineuvosto nostaa lähempään tarkasteluun perustellusti eläkeuudistusta koskevan neuvottelutuloksen.

Eläkeuudistuksen osalta neuvosto on tilannut ETLA:lta taustatutkimuksen (Lassila ym. 2015). Tämän taustaraportin arviot uudistuksen työllisyysvaikutuksista ovat hyvin lähellä Eläketurvakeskuksen tuoreeltaan tekemiä laskelmia (Eläketurvakeskus 2015). Samoin sen arvio uudistuksen vaikutuksesta julkisen talouden pitkän ajan kestävyyyteen vastaa valtiovarainministeriön pikalaskelmaa, jonka pohjana oli Eläketurvakeskuksen työllisyysvaikutusarvio. On siis perusteet olettaa, että uudistus toteutuessaan supistaisi julkisen talouden kestävyysvajetta noin yhtä prosenttia BKT:sta vastaavalla määrällä.

Arviointineuvosto perustaa omat eläkeuudistusta koskevat arvionsa paljolti ETLA:n raporttiin. Muutama huomio on paikallaan myös arviointiraportin tästä osasta. Raportin tiivistelmässä painottuvat eläkeuudistuksen vuoteen 2025 mennessä toteutuvan osan vaikutukset. Tältä osin arviot perustuvat ETLA:n tutkimuksen stokastisella elinkaarimallilla toteutettuun laskelmaan. Siinä tehty arvio koskee yhtä, vuonna 1962 syntynyttä ikäkohorttia. Keskimääräisen työuran arvioidaan pitenevän tämän kohortin osalta noin kuusi kuukautta. Pelkätään tällainen työllisyysvaikutus ei kuitenkaan yltäisi rakennepoliittisessa ohjelmassa eläkeuu-

distukselle kestävyysvaje-vaikutuksen osalta asetettuun tavoitteeseen.¹

Mutta uudistusesitykseen sisältyy myös toinen, vuoden 2025 jälkeistä aikaa koskeva osa, jota hallitus neuvottelujen yhteydessä erityisesti paimensi. Vuoden 2027 jälkeiset vanhuuseläkeiän rajat on määrä sitoa elinajanodotteen muutokseen siten, että työssä ja eläkkeellä oloajan suhde säilyy vuoden 2025 tasolla. Samalla elinaikakerrointa lievennetään siten, että vanhuuseläkeiän korotuksen eläkepääoman nykyarvoa alentava vaikutus eliminoiduu.

ETLA:n elinkaarimallilla olisi työlästä laskea vuoden 2027 jälkeen kohorteittain muuttuvan eläkeiän kumulatiivisia vaikutuksia. Taustaraportissa on tältä osin turvauduttu ETLA:n toiseen malliin, limittäisten sukupolvien FOG-malliin. Tämän, eläkejärjestelmän kokonaistaloudellisten vaikutusten arviointiin tarkoitetun mallin avulla tehdyt laskelmat antavat uudistuksen pitkän aikavälin vaikutuksista hyvin samankaltaiset arviot kuin Eläketurvakeskuksen ja valtiovarainministeriön ensi laskelmat. Uudistuksen aikaansaama työpanoksen ja tuotannon lisäys yltää puolen vuosisadan kuluessa 5 prosentin tietämiin.² Vasta tämä huomioon ottaen kohoaa uudistuksen julkisen talouden kestävyysvajetta supistava vaikutus BKT:hen suhteutettuna noin yhteen prosenttiyksikköön. Tämän, kestävyysvaje-vaikutuksen kannalta olennaisen pitkän ajan vaikutukset arviointineuvosto toteaa vain ohimennen.

¹ Valtiovarainministeriön tuoreeltaan, erilaisin laskentamenetelmin tehdyssä arvioissa päädyttiin siihen, että uudistuksen vuoteen 2025 mennessä toteutuva osa supistaisi kestävyysvajeen BKT-osuutta 0,6 prosenttiyksikköä.

² Tämä tulema vastaisi karkeasti parin vuoden pitenevää keskimääräisessä työurassa.

Arviointineuvoston eläkeuudistusta koskevat arviot rajoittuvat muiltakin osin pääasiassa uudistuksen vuoteen 2025 mennessä toteutuvan osaan. Uudistuksen työllisyysastetta kohottava vaikutus painottuu tällä aikavälillä 63–65-vuotiaisiin. Tämä ensi vaiheen vaikutus nostetaan raportissa vahvasti esiin. Mutta myöhemmin, uudistuksen toisessa vaiheessa, työllisyysasteen kohoaminen painottuu asteittain vanhempiin ikäryhmiin. Tämä taas jää arviointiraportissa sivuhuomiolle.

Samaan, uudistuksen ensi vaiheeseen painottuvaan näkökulmaan perustuu myös arviointineuvoston korostama, myös tiivistelmään nostettu huomio, että nykyjärjestelmään verrattuna uudistus alentaa keskimääräisiä vuosieläkkeitä niissä ikäluokissa, joita vanhuseläkeiän ikärajojen kohoaminen ensimmäisenä koskee. Esimerkiksi 1962 syntyneen, vuonna 2025 tuolloisella 65 vuoden alarajalla vanhuseläkkeelle siirtyvän vuosieläke jäisi uusin säännöin kaikeksi noin 9 prosenttia alhaisemmaksi verrattuna vaihtoehtoon, että hän jäisi eläkkeelle samassa iässä nykyisin säännöin.

Tämän vertailuasetelman osalta on huomattava kaksi, vähän erillistä seikkaa. Arviointineuvosto lienee nostanut sen esiin tasapainottaakseen sitä neuvottelutuloksen viestinnässä korostettua piirrettä, että uudistus kohottaa vuosieläkkeitä. Näin alkaakin 2030-luvun mitaan enenevässä määrin käydä. Mutta asian toinen puoli tietysti on, että korkeamman eläkkeen edellytyksenä on eläkkeelle siirtymisiän myöhentyminen.

Toinen, vuoden 1962 kohortin osalta korostuva seikka on, että siirtymävaiheessa, kymmenkunta vuotta ennen ja jälkeen vuotta 2025, alkavan eläkkeen tasoa alentavat sovitut eläkekattumien muutokset. Näitä ovat yli 53-vuotiaita koskevien korotettujen kattuminen pois-

tuminen sekä superkattuman korvaavan lykkäyskorotuksen ikärajojen kohoaminen.³

Uudistuksen kaikkia eläkeiän, -tason, -maksujen ja -kattumien sekä eläkkeellä oloajan välityksellä toteutuvia, ristikkäisiä vaikutuksia ei voi yhdellä vertailuasetelmalla tyhjentävästi esittää. Eräs, paljon käytetty vertailukriteeri on eläkesääntöjen muutosten vaikutus elinaikana kertyvien eläkemaksujen sekä eläke-etuuksien nykyarvoon. Tällainen vertailu sisältyy myös ETLA:n tutkimuksesta lainattuna myös arviointineuvoston raporttiin (s. 87). Tämä, vuoden 1962 kohortille tehty laskelma osoittaa uudistuksen johtavan sen osalta vajaan 4 prosentin alenemaan eläke-etuuksien ja -maksujen erotuksen nykyarvossa. Eläketurvakeskuksen laajemman, eri ikäkohorteja vertailevan laskelman mukaan uudistuksen nettovaikutus kääntyy positiiviseksi 1980-luvun ikäkohorteista lähtien. Samansuuntaiseen arvioon päätyy ETLA:n FOG- mallilla tehty laskelma (Lassila ym. 2015). Nämä havainnot arviointineuvosto jättää huomiotta.

Eläkesääntöjen muutokset vaikuttavat eri tavoin eri sosioekonomisiin ryhmiin, joiden koulutus, ansiotaso, ansioiden ikäprofiili sekä työuran pituus ovat erilaisia. Johtamassani, eläkeuudistusta pohjustavassa asiantuntijatyöryhmässä tätä näkökulmaa pidettiin vahvasti esillä (Eläketurvakeskus 2015). Ryhmän työskentelyn kuluessa ETLA:n simulointimallia täydennettiin koulutusastetta kuvaavilla muuttujilla. Tällainen laskelma sisältyy myös arviointineuvoston raporttiin. Siitä käy ilmi, että eläkeuudistuksen vaikutukset ovat perus- ja keskiasteen

³ Tämä siirtymävaiheen alempien kattumien eläketasoa alentava vaikutus kompensoituu vain osaksi sillä, että 53–62-vuotiaiden kattuma on 1,7 % vuoteen 2025 saakka.

koulutuksen saaneiden joukossa korkeasti koulutettuja suotuisampia.

4. Lopuksi

Katsaukseni on ollut valikoiva. En ole käsitellyt esimerkiksi arviointineuvoston pedagogisesti onnistunutta katsausta hyvän verojärjestelmän periaatteisiin. Kommentoimatta on myös jäänyt neuvoston kapealla evidenssipohjalla tekemä johtopäätös, että työttömyyden kasvu on vuoden 2008 jälkeen ollut pääosin suhdanneluon-teista.

Selvyyden vuoksi vielä todettakoon, että esittämistäni tarkennuksista ja varauksista huolimatta arviointineuvoston raportti on, vallan-kin kun ottaa huomioon neuvoston työn tueksi osoitetut niukat resurssit, uuden perinteen erinomainen avaus. Sen pohjalle on hyvä rakentaa. Toivottavasti arviointineuvoston työn tueksi voitaisiin jatkossa osoittaa lisää resursseja. Näin neuvosto voisi toteuttaa tehokkaammin myös talouspolitiikkaa koskevan tutkimuksen edistämiseen liittyvää tehtäväänsä.

Hallinnon edustajan kaino lopputoivomus jatkoa ajatellen on, että neuvosto voisi jo ra-

porttia valmistellessaan olla tiiviimmässä yhteistyössä talouspolitiikkaa valmistelevien virkamiesten kanssa. Tällä tavalla turhat, faktoja koskevat epätarkkuudet ja väärinkäsitykset saataisiin raivatuksi ennakolta pois – neuvoston riippumattomuutta millään tavalla vaarantamatta. □

Kirjallisuus

- Eläketurvakeskus (2015), *Suomen eläkejärjestelmän sopeutuminen eliniän pitenemiseen: Eläkekysymysten asiantuntijatyöryhmän raportti*, Eläketurvakeskus.
- Lassila, J., Määttänen, N. ja Valkonen, T. (2015). *Työeläkeuudistus 2017: vaikutukset työurien, tulonjakoon ja julkisen talouden kestävyYTEEN*. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 1/2015.
- Moisio, A. (2015), *Kuntatalouden vakauttaminen ja makro-ohjaus*. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2/2015
- Talouspolitiikan arviointineuvosto (2015), *Talouspolitiikan arviointineuvoston raportti 2014*. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus.